

**Министарство просвете и спорта Републике
Србије
Програм реформе средњег стручног
образовања**

Јединица за имплементацију програма
Косовке девојке бб, 11000 Београд
Тел.: + 381 11 686 480 - Тел/факс: + 381 11 686 490
Е-mail: office@vetserbia.edu.yu
www.vetserbia.edu.yu

**Politika i strategija akreditacija i sertifikacije u srednjem stručnom
obrazovanju i kontinuiranom obrazovanju odraslih u Srbiji
(nacrt)**

Prof. dr Miomir Despotović
Univerzitet u Beogradu; VET program

Програм реформе средњег стручног образовања
Пројекат финансира Европска унија преко Европске агенције за реконструкцију

Svrha dokumenta

U ovom dokumentu se formulisane osnovni ciljevi i smernice nacionalne politike u razvoju i uspostavljanju sistema akreditacije

- institucija/organizacija za stručno obrazovanje;
- programa/modula stručnog obrazovanja i obuke i njihovog sertifikovanja i
- prethodnog učenja.

Nacionalna politika akreditacije i sertifikacije je konzistentan i koherentan okvir za delovanje koji sadrži osnovna konceptualna opredeljenja, procese i procedure uspostavljanja sistema akreditacije i sertifikacije u srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Srbiji.

Sastavni deo dokumenta je strateški plan kroz koji se operacionalizuju (konkretizuju) postavljeni ciljevi i smernice.

Uvod

Dobro strukturiran i transparentan sistem akreditacije i sertifikacije obezbeđuje

- kvalitet obrazovanja i prepoznatljivost stečenih kvalifikacija i sertifikata;
- validne informacije o institucijama/organizacijama i programima/modulima obrazovanja i obuke koji vode do stručnih kvalifikacija i kompetencija;
- mobilnost radne snage, brže zapošljavanje i kontinuirano obrazovanje.

Osnovni „kontekstualni“ preduslovi za razvoj i uspostavljanje adekvatnog sistema akreditacije i sertifikacije su:

- sistem socijalnog partnerstva u obrazovanju.
- relevantan nacionalni okvir kvalifikacija,
- standardi zanimanja i kompetencija
- standardi obrazovanja
- modularni programi
- sistem osiguranja kvaliteta i

I Politika akreditacije u srednjem stručnom obrazovanju i obuci

Osnovna svrha akreditacije je osiguranje i unapređenje kvaliteta u obrazovanju. U stručnom obrazovanju i obuci akreditacija ima trostruko i jedinstveno značenje. Ona je:

- proces eksterne evaluacije institucija/organizacija i programa/modula obrazovanja u skladu sa prethodno definisanim standardima i procedurama;
- akt formalnog priznavanja (odobrenja) institucije i/ili programa od strane nadležnog tela, institucije i organizacije;
- garantovanja ili jemčene za kvaliteta proizvoda i usluge ili delatnosti i aktivnosti.

U skladu sa osnovnim konceptualnim opredeljenjima u reformi srednjeg stručnog obrazovanja i prethodnom razumevanju svrhovitosti akreditacije formulisani su opšti cilj politike akreditacije, osnova politička opredeljenja ciljevi politike o tome opšti cilj politike

1. Opšti cilj

Politika akreditacije u srednjem stručnom obrazovanju i obrazovanju odraslih je usmerena na uspostavljanje institucionalnih okvira, procesa, procedure i standarda akreditacije.

2. Osnovna programska (policy) opredeljenja

U razvoju i uspostavljanju sistema akreditacije nadležni organi i tela se rukovode sledećim opredeljenjima:

- procesi i procedure akreditacije primenjuju se na sve institucije/organizacije koje realizuju programe/module koji vode do kvalifikacija i kompetencija koje definiše nacionalni kvalifikacioni okvir;
- procesi i procedure akreditacija i sertifikacije su deo sistema osiguranja i unapređenja kvaliteta;
- institucije i organizacije za obrazovanje imaju primarnu ulogu u razvoju i uspostavljanju sistema osiguranja kvaliteta; nadležno (nacionalno) telo za akreditaciju samo konstruiše opšti okvir za osiguranje kvaliteta unutar kojeg pojedine institucije /organizacije za obrazovanje mogu da razviju i konzistentno primene svoju vlastitu praksu osiguranja kvaliteta;
- kriterijumi osiguranja kvaliteta su objektivni, zasnovani na stručnim standardima, transparentni i dostižni za obrazovne institucije/organizacije različitih tipova i iz različitih konteksta;
- akreditacioni status institucije/organizacije i programa/modula/kursa je vremenski ograničen i može se produžiti ako za tim postoje jasne i objektivno utvrđene potrebe (reakreditacija);
- u akreditaciji institucija/organizacija i programa/modula socijalni partneri imaju značajne i precizno definisane uloge i odgovornosti;
- samo akreditovane institucije/organizacije mogu biti korisnici državnih fondova namenjenih stručnom obrazovanju i obuci;

3. Strateški ciljevi

Dobro razvijen sistem akreditacije treba da omogućiti:

- unapređenje kvaliteta obrazovanja u smislu njegove adekvatnosti potrebama klijenata (pojedinaca, preduzeća, privrede, lokalne zajednice);
- stvaranje jedinstvenog i kvalitetnog obrazovnog prostora (dobro uređenog „tržišta obrazovanja“) u kome se institucije/organizacijama obrazovanja međusobno „nadmeću“ pod jednakim uslovima i opštevažećim pravilima;
- unapređenje sposobnosti institucija i organizacija za obrazovanje i obuku da prate, evaluiraju i unapređuju programe i usluge koje nude;
- poboljšanje mogućnosti učenika za pravovremen i adekvatan izbor institucije, odnosno programa obrazovanja i učenja;
- unapređenje saradnje između različitih institucija i organizacija za obrazovanje i obuku i njihovo povezivanje sa privredom i tržištem rada;
- unapređenje prohodnosti u obrazovanju i uspostavljanje kompatibilnosti i komparabilnosti među institucijama i programima/modulima obrazovanja.

4. Operativni ciljevi

- uspostavljanje nacionalnog tela za akreditaciju institucija/organizacija i programa u stručnom obrazovanju i obuci;
- modifikovanje nacionalnog okvira kvalifikacija u smislu njegovog prilagođavanja potrebama privrede i tržišta rada i projektovanoj strukturi sistema srdnjeg stručnog obrazovanja;

- razvijanje i uspostavljanje sistema osiguranja kvaliteta u školama, odnosno svim institucijama/organizacijama koje nude programe stručnog obrazovanja i obuke koji vode do nacionalnih sertifikata;
- uključivanje socijalnih partnera i razvoj i uspostavljanje sistema akreditacije i definisanje njihovih uloga i odgovornosti u akreditacionim procesima;
- definisanje procesa, procedura i mehanizama akreditacije institucija/organizacija i programa/modula u stručnom obrazovanju, uključujući i akreditaciju programa i modula ključnih kompetencija;
- razvoj sistema akreditacije prethodnog učenja i iskustva.

5. Osnovni preduslovi za uspostavljanje sistema akreditacije

Razvoj i uspostavljanje sistema akreditacije (i sertifikacije) pretpostavlja:

- institucionalizaciju socijalnog partnerstva u stručnom obrazovanju (legislativna osnova i sporazum socijalnih partnera) i osnivanje Nacionalnog saveta za stručno obrazovanje i obuku;
- osnivanje Centra za akreditaciju i komisija za standarde po područjima rada.

Alternative:

Institucionalizacija socijalnog partnerstva i osnivanje Nacionalnog saveta za stručno obrazovanje i obuku odvija se:

1. posredstvom i u okviru Socijalno-ekonomskog saveta Vlade republike Srbije ili
2. direktnim sporazumom Ministarstva prosvete i sporta, Ministarstva za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku, reprezentativnih sindikata i Unije poslodavaca.

Centar za akreditaciju osniva

1. Ministarstvo prosvete i sporta:
 - a. u Centru za stručno i umetničko obrazovanje Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja ili
 - b. kao posebnu, nezavisni i specijalizovanu instituciju u okviru Ministarstva;
2. Ministarstvo prosvete i sporta i Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku kao međuministarsku instituciju;

6. Vrste akreditacije

Centar za akreditaciju se bavi sa tri vrste akreditacije:

- akreditacija institucija/organizacija za stručno obrazovanje i obuku;
- akreditacija programa/modula stručnog obrazovanja i obuke
- akreditacija prethodnog učenja.

7. Proces akreditacije

Akreditacija institucije/organizacije se odnosi na procenu kvaliteta institucije u celini, odnosno na procenu njenih postignuća i mogućnosti u ispunjenju vlastite misije, ciljeva i zadovoljenju društvenih (nacionalnih i lokalnih) potreba i procenu materijalno-tehničkih i

ljudskih resursa i uslova rada koji garantuju kvalitet procesa obrazovanja i procenu njene efektivnosti i efikasnosti u realizaciji u ispunjenju misije i realizaciji programa.

Akreditovana institucija (institucija upisana u registar) ne stiče pravo izdavanja sertifikata i diploma u određenom području rada, već samo javno priznanje da poseduje sistem osiguranja kvaliteta koji garantuje adekvatnost realizacije programa u datom području rada.

Akreditacija programa se odnosi na procenu socijalno-ekonomske opravdanosti programa, njegove adekvatne struktuiranosti i mogućnosti da ostvari definisane ciljeve, odnosno ishode.

U operativnom smislu akreditacija je proces kroz koji Centar za akreditaciju prema unapred definisanim standardima:

- procenjuje kapacitete institucije/organizacije za realizaciju programa i vrši njen upis u registar akreditovanih institucija/organizacija na osnovu čega stiče mogućnost za akreditacije programa obrazovanja i obuke;
- evaluira program koji je podnela odgovarajuća institucija, organizacija kroz koji obezbeđuje i potvrđuje njegovu konzistentnost sa stručnim standardom, odnosno standardom za sertifikat određenog nivoa koji se izdaje po završetku programa.

Proces akreditacije je jasan pregled:

- strukture organa i tela koje su uključene u proces akreditacije;
- njihovih osnovne aktivnosti i
- njihovih međusobnih odnosa i
- procedure akreditacije institucije

7.1. Ključni organi i tela koja učestvuju u procesu akreditacije su:

- Nacionalni savet za stručno obrazovanje i obuku
- Centar za akreditaciju
- komisije za akreditaciju po područjima rada
- institucije/organizacije za obrazovanje i obuku

7.2. Osnovne aktivnosti

- razvoj opšteg okvira za osiguranje kvaliteta u stručnom obrazovanju i obuci;
- upis institucija/organizacija u registar akreditovanih institucija/organizacija;
- razvoj procedura akreditacije programa/modula;
- razvoj standarda za akreditaciju programa/modula;
- razvoj procedura i indikatora za evaluacija programa/modula
- evaluacija programa
- samoevaluacija institucija i programa
- praćenje i reevaluacija programa,
- razvoj procedura i standarda za validaciju (akreditacij) prethodnog učenja.

7.3. Međusobni odnosi

- Centar za akreditaciju razvija politiku i procedure akreditacije na osnovu politike stručnog obrazovanja Nacionalnog saveta za stručno obrazovanje i obuku i informacija o potrebama privrede i tržišta rada;
- institucije/organizacije za stručno obrazovanje i obuku razvijaju sopstvene sisteme za osiguranje kvaliteta na osnovu opšteg okvir za osiguranje kvaliteta u stručnom obrazovanju i obuku koji razvija Centar za akreditaciju;
- komisije za akreditaciju, koje čine reprezentivni socijalnih partnera i institucija i organizacija za obrazovanje i obuku razvijaju standarde za akreditaciju programa;

- Centar za akreditaciju obavlja evaluacija programa na osnovu prethodno definisanih standarda, indikatora i procedura u saradnji sa institucijom i organizacijom za obrazovanje i obuku;
- institucije/organizacije za obrazovanje i obuku vrše praćenje i samoevaluaciju sistema kvaliteta i sopstvene delatnosti;
- Centra za akreditaciju vrši direktno praćenje i reevaluaciju programa i na osnovu izveštaja o institucije/organizacije za obrazovanje i obuku o samoevaluaciji i direktnog uvida;

7.4. Procedura akreditacije institucije

Procedura akreditacije institucije/organizacije sastoji iz tri osnovne faze:

- razvoj sistema kvaliteta i podnošenje prijave za upis u registar akreditovanih institucija/organizacija;
- procedura podnošenje prijave za akreditaciju programa i
- procedura evaluacije prijave, odnosno programa.

7.4.1. Razvoj sistema kvaliteta i podnošenje prijave za upis u registar akreditovanih institucija/organizacija

Institucija/organizacija koja podnosi prijavu za akreditaciju programa mora razviti i implementirati sopstveni sistema osiguranja kvaliteta. Proces razvoja i uspostavljanja sistema osiguranja kvaliteta i razvoj programa obrazovanja i obuke mogu da teku paralelno ili sukcesivno (institucija/organizacija može prvo da razvije i uspostavi sistema osiguranja kvaliteta i posle toga razvije program ili obratno).

U stručnom obrazovanju i obuci sistem osiguranja i održavanja kvaliteta je odgovornost samih institucija i organizacija. Centar za akreditaciju formuliše opšti okvir a pojedine institucije/organizacije razvijaju vlastite sisteme – politiku, procedure i elemente - osiguranja kvaliteta (videti: Dodatak 1).

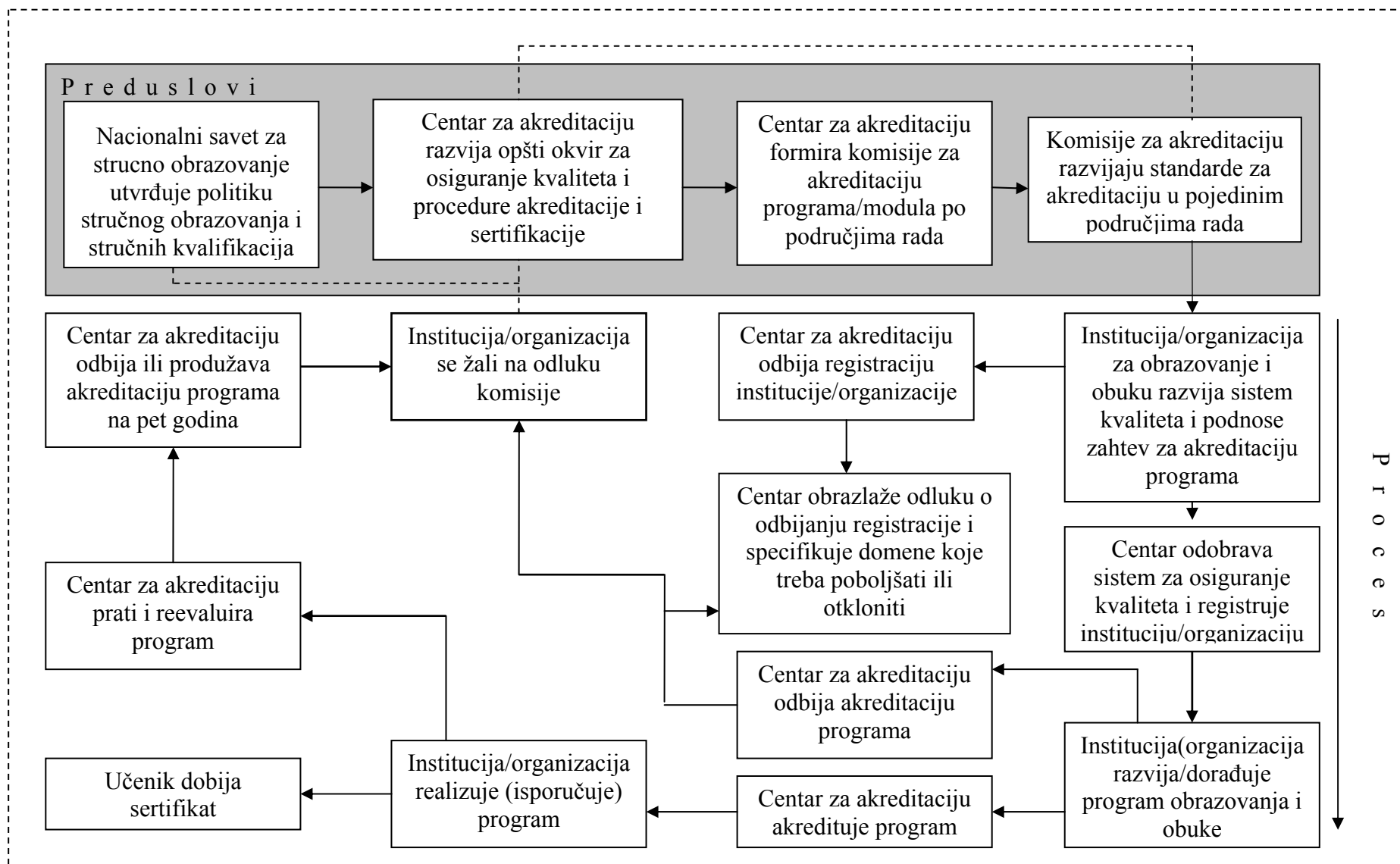
Institucija/organizacija podnosi prijavu za odobrenje sistema osiguranja kvaliteta u standardizovanom formatu u kojoj prezentuje osnovne informacije o svojoj misiji, ciljevima, programima, načinima rada, materijalnim i kadrovskim kapacitetima.

7.4.2. Evaluacija sistema osiguranja kvaliteta

Na osnovu uspostavljenih standarda iz Opšteg okvira za osiguranje kvaliteta Centar za akreditaciju evaluira sistem osiguranja kvaliteta i:

- prihvata (odobrava) sistem osiguranja kvaliteta koji je razvila i uspostavila institucija/organizacija za obrazovanje i obuku i upisuje je u registar akreditovanih institucija/organizacija za obrazovanje i obuku ili
- odbija upis u registar zahtevajući izmene i dopune u sistemu osiguranja kvaliteta. U slučaju da dâ negativan odgovor na podnetu prijavu i odbije upisivanje institucije /organizacije u registar Centar za akreditaciju je dužan da jasno obrazloži odbijanje i precizira zahteve koje podnosilac prijave morai spuniti da bi bio upisan u registar.

Model procesa akreditacije institucija/organizacija i programa za obrazovanje i obuku

8. Procedura akreditacije programa/modula

Procedura akreditacije programa/modula je redosled koraka i radnji koje se preduzimaju u cilju akreditacije programa/modula obrazovanja i obuke. Ona se sastoji iz sledežih faza:

- podnošenje prijave za akreditaciju programa/modula;
- evaluacija programa/modula;
- validacija (odobrenje programa i upis u registar akrediovanih programa/modula)
- praćenje programa (direktno praćenje i proučavanje samoevaluacionih izveštaja)
- reakreditacija programa ili odbijanje produženja akreditacije.

8.1. Podnošenje prijave za akreditaciju programa/modula

Institucija/organizacija podnosi prijavu za akreditaciju programa u standardizovanom formatu u kojoj se daju osnovne informacije o programu, njegovim ciljevima, ishodima, sadržaju, načinu realizacije i ocenjivanju.

8.2. Procedura evaluacije programa

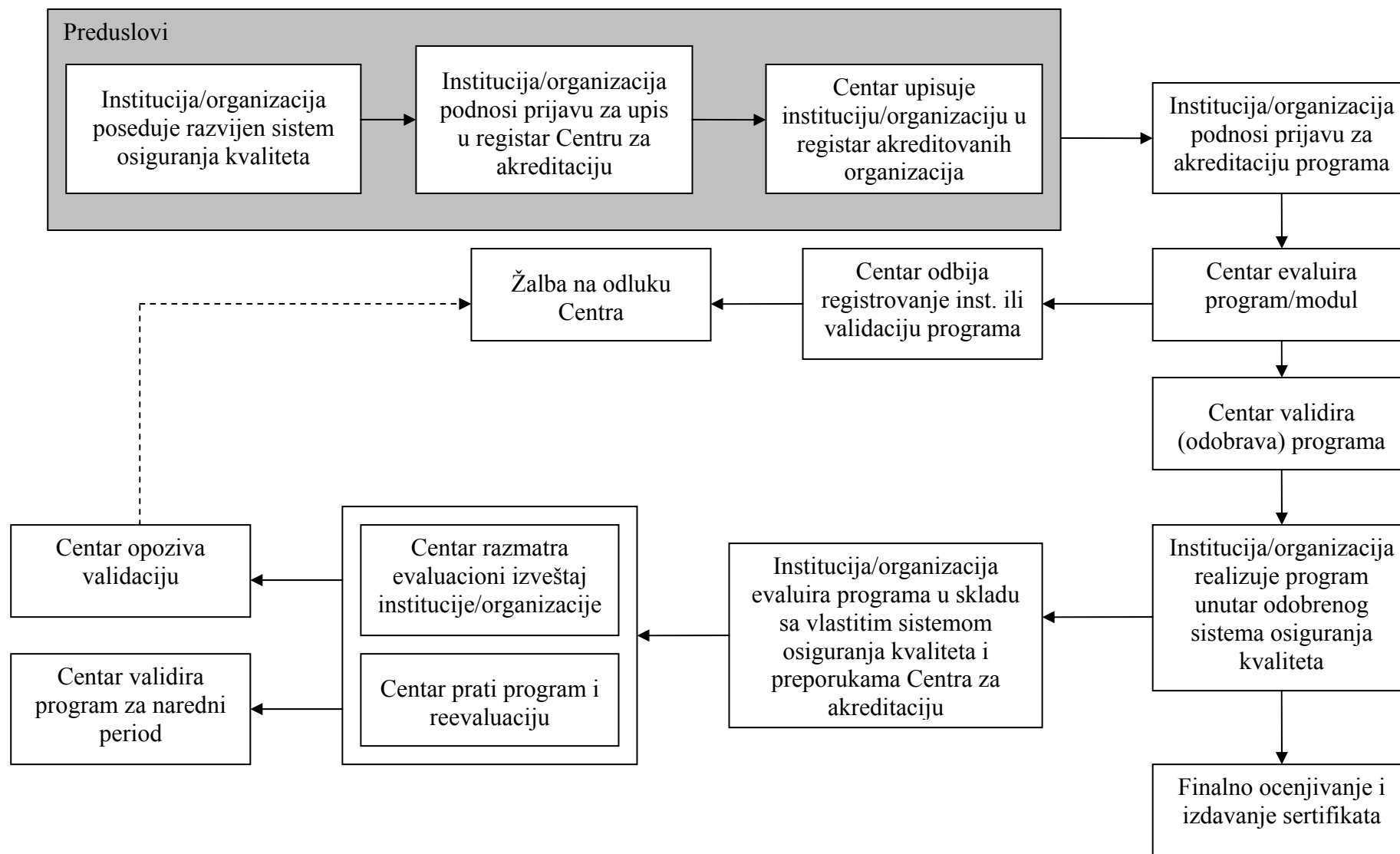
Evaluacija programa je ključni deo procesa osiguranja kvaliteta u obrazovanju i obuci kroz koji se Centar za akreditaciju uverava da predloženi program zadovoljava standarde koje je postavio za sticanje određenog tipa i nivoa sertifikata. Centar evalira program kroz četiri osnovne vrste standarda:

1. Razvoj programa
2. Struktura i sadržaj programa
3. Resursi institucije za realizaciju programa
4. Realizacija programa
5. Prćenje i evaluacija programa. (videti Dodatak 2)

8.3. Evaluacija programa i reakreditacija

U skladu sa sopstvenim sistemom osiguranja kvaliteta institucija&organizacija za obrazovanje i obuku vrši praćenje i evaluaciju sopstvenih programa/modula. Centar za akreditaciju proučava izveštaje o evaluaciji i vrši sopstvenu evaluaciju programa na osnovu čega reakredituje program ili odbija produženje akreditacije.

Model procedure akreditacije programa/modula obrazovanje i obuku

9. Procedura validacije i sertifikacije prethodnog učenja

Validacija odnosno priznavanje prethodnog učenja omogućuje pojedincima dobiju sertifikat o posjedovanju stručnih kvalifikacija i kompetencija bez ulaska u sistem stručnog obrazovanja i obuke. Pojam prethodnog učenja obuvata:

- prethodno formalno učenje bez obzira da li je finalizovano ili ne;
- prethodno neformalno učenje
- radno i životno iskustvo.

Validacije prethodnog iskustava podrazumeva

- definisanje područja rada i nivoa sertifikata u kojima je moguća validacija prethodnog učenja;
- utvrđeni standardi obrazovanja za data područja;
- akreditacija institucija/organizacija za validaciju prethodnog učenja
- definisanje kriterijuma i tehnika procene prethodnog učenja
- definisanje načina dokumentovanja prethodnog učenja

Procedura validacije prethodnog učenja se odvija kroz sledeće faze:

- kandidat priprema dokumentaciju (portofolio) koja svedoči o njegovom znanju i iskustvu;
- prijava kandidata za validaciju;
- priprema kandidata za procenu;
- formiranje komisije za validaciju
- evaluacija podnete dokumentacije
- validacija prethodnog učenja i
- izdavanje sertifikata.

II Politika sertifikacije u srednjem stručnom obrazovanju i obuci

Značenje sertifikacije je tesno povezano sa razumevanjem kvalifikacije. Kvalifikacija je formalno priznanje da je osoba usvojila odgovarajuća znanja, veštine i kompetencije koji joj omogućuju da izvrši određene radne (stručne) uloge i funkcije, odnosno da je postigla ishode učenja koji su definisani akreditovanim programima/modulima. Kvalifikacija se dokazuje sertifikatom što omogućuje pristup tržištu rada i programima poslesrednjeg obrazovanja i obuke (kontinuirano obrazovanje i obuka, univerzitetsko obrazovanje).

U operativnom smislu sertifikacija je formalno i oficijelno priznavanje stručnih sposobnosti (kvalifikacija), odnosno uspešnog postignuća definisanih ishoda učenje. To je proces kroz koji učenik dovršava propisani program i prolazi završnu procenu postignuća sa minimalno prihvatljivim uspehom (skorom).

1. Opšti cilj

Opšti cilj politike sertifikacije u srednjem stručnom obrazovanju jeste uspostavljanje jedinstvenog i funkcionalnog sistem sertifikacije – procesa, procedura, standarda sertifikacije i vrsta sertifikata i diploma.

2. Osnovna programska (policy) opredeljenja

- sertifikati (odnosno kvalifikacije i kompetencije) se stiču kroz akreditovane programe/module akreditovanih institucija/organizacija
- znanja, veštine i kompetencije stečene izvan sistema obrazovanja i obuke mogu biti priznata i sertifikovana (validacija prethodnog učenja i radnog iskustva);
- sertifikate dodeljuju akreditovane institucije/organizacije na osnovu akreditovanih programa/modula;
- sertifikacija je relativno nezavisna od procesa obrazovanja i obuke (jer u ocenjivanju sertifikacionih ishoda i dodeljivanju sertifikata socijalni partneri imaju značajne i precizno definisane uloge i odgovornosti);
- sertifikacija kvalifikacija i kompetencija se ostvaruje kroz objektivnu i doslednoj proceduri finalnog (sumativnog) ocenjivanja;
- ocenjivanje se zasniva na stručnim standardima, odnosno standardima kompetencija koji se konvertuju u indikatore kompetencija, odnosno kriterijume ocenjivanja;
- finalno (sumativno) ocenjivanje se zasniva na demonstraciji sposobnosti i veština i primeni stečenih znanja a ne na reprodukcivanju stečenih znanja;
- nacionalni sertifikacioni okvir je kompatibilan sa nacionalnim okvirom kvalifikacija - sve stručne kvalifikacije i kompetencije iz različitih područja rada su „pokrivene“ odgovarajućim sertifikatima;
- sertifikati se izdaju za kompletne modula, kombinaciju modula ili modularnih jedinica ili za svaki modul ili modularnu jedinicu posebno;
- sertifikati odražavaju zahteve rada (ne zahteve programa), odnosno standarde zanimanja i kompetencija.

3. Strateški ciljevi

Sistem sertifikacije i sertifikata treba da omogući:

- konzistentno priznavanje ishoda učenja na nacionalnom nivou u srednjem obrazovanju i obuci;
- mobilnost pojedinaca na tržištu radne snage i u sistemu obrazovanja i učenja i njihovo zapošljavanje;
- povezivanje i integraciju interesa institucija/organizacija za obrazovanje i obuku (provajdera), poslodavaca, odnosno preduzeća i njihovih asocijacija i pojedinaca;
- fleksibilnost u organizaciji obrazovanja i zapošljavanja;
- motivisanje pojedinaca da napreduju kroz nivoe obrazovanja, unaprećuju svoje kompetencije i postignuća i participiraju u dalem obrazovanju;

4. Operativni ciljevi

- utvrđivanje tipova i nivoa sertifikacije i sertifikata u srednjem stručnom obrazovanju i obuci;
- utvrđivanje elemenata sertifikacionog sistema (naziv, obrazovni zahtevi koji moraju biti zadovoljeni /standardi zanimanja, odnosno standardi kompetencija, struktura znanja i veština koje moraju biti usvojene/, posebni uslovi za kandidate, finalni ispit /struktura, sadržaj, metode ocenjivanja, kriterijumi ocenjivanja, način izdavanja sertifikata/;
- utvrđivanje pravila, procedura i standarda za sertifikaciju u srednjem stručnom obrazovanju i obuci.

5. Osnovni preduslovi za uspostavljanje sistema sertifikacije

Razvoj i uspostavljanje sistema sertifikacije pretpostavlja:

- modifikovanje nacionalnog okvira kvalifikacija u smislu njegove korespondentnosti sa nacionalnim sertifikatima i diplomama koji proizilaze iz predložene strukture sistema srednjeg stručnog obrazovanja u Konceptiji srednjeg stručnog obrazovanja;
- izrada konciznog i koherentnog deskriptora pojedinih nivoa kvalifikacija;
- uspostavljanje standarda zanimanja, odnosno kompetencija za profile, zanimanja o poslove za koje se dodeljuju sertifikati;
- uspostavljanje procedura akreditacije institucija/organizacija i programa/modula obrazovanja i obuke;
- standardi za sertifikaciju osnovnih i izbornih modula i definisanje procedura ocenjivanja i izdavanja sertifikata;

6. Osnovni tipovi sertifikacije

Polaznu osnovu u uspostavljanju nacionalnog sistema sertifikacije čine konceptualna opredeljenja o strukturi sistema obrazovanja i obuke i razvoju programa/modula u srednjem stručnom obrazovanju i obuci, kao i prethodno definisane akreditacioni procesi i procedure.

U stručnom obrazovanju i obuci zastupljene su dve vrste modularizacije i razvoja modula:

- sveobuhvatna – koja vodi do integralnih kvalifikacija i
- fragmentarna koja vodi do parcijalnih kvalifikacija.

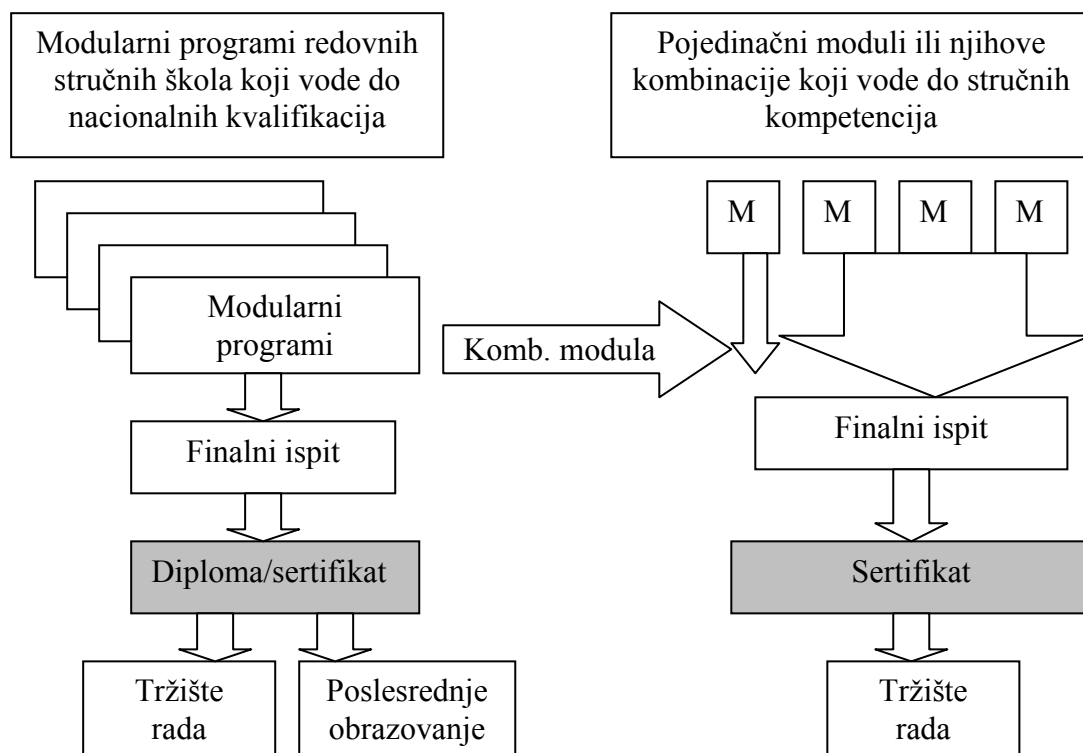
Shodno tome, predloženi sistem sertifikacije treba da podrži implementaciju

- sistema kvalifikacija i programa/modula koji omogućuju maksimum fleksibilnosti u učenju, razvoju karijere, prilagođavanje tržištu rada i životnim promenama;
- razumevanje kvalifikacija kao specifične kombinacije pojedinačnih kompetencija, odnosno kombinacije modula i modularnih jedinica;
- razumevanje modula kao sekvence učenja što omogućuje:
 - postepeno sticanje kvalifikacija i akumulaciju postignuća (kredita);
 - oblikovanje vlastitog profesionalnog profila, razvoj karijere i prilagođavanje tržištu rada;
 - kombinovanje različitih modula i modularnih jedinica iz različitih područja i domena i sticanje integriranih kvalifikacija;

Shodno tome neophodno je uspostaviti i dve osnovna tipa sertifikacije i sertifikata:

- sertifikacija stručnih (nacionalnih) kvalifikacija - sertifikat o obrazovanju i obuci i
- sertifikacija stručnih kompetencija - sertifikat o modulima ili modularnim jedinicama.

Opšti model dva tipa sertifikacije

Shodno tome, u srednjem stručnom obrazovanju sertifikati se dodeljuju za:

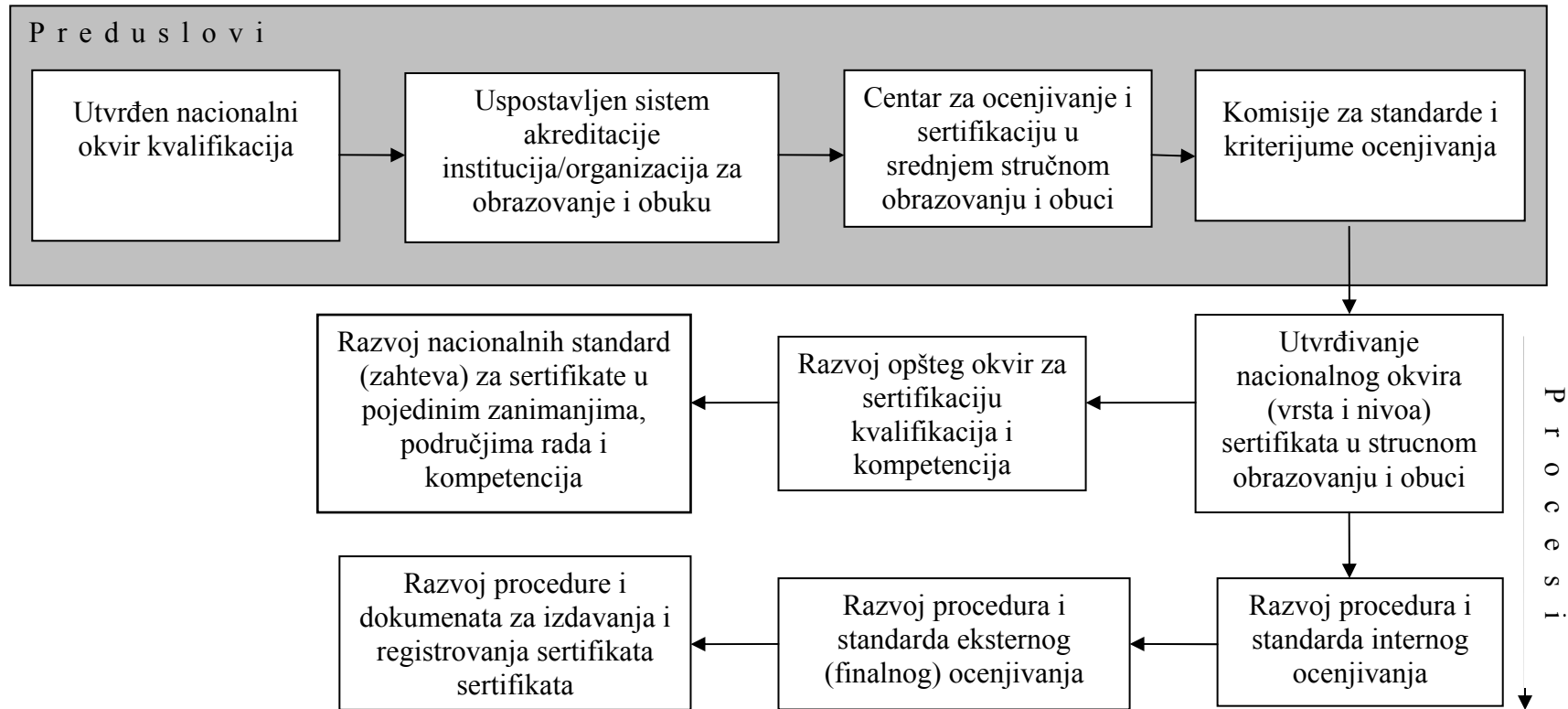
- definisani paket modula u okviru jednog zanimanja
- kombinaciju modula iz različitih zanimanja, odnosno područja rada i za
- pojedinačne module razvijene za potrebe tržišta rada

7. Sistem sertifikacije

Sistem sertifikacije je jasan pregled institucionalnih okvira i procesa koji omogućuju uspostavljanje sertifikacionog sistema:

- Nacionalnog okvira sertifikacija - sistema sertifikata i diploma koji su kompatibilni sa nacionalnim okvirom kvalifikacija i projektovanom strukturom sistema stručnog obrazovanja i obuke;
- Opšteg okvira za sertifikaciju kvalifikacija i kompetencija (principi, procedure, kriterijumi);
- Nacionalnih standarda (zahteva) za sertifikate u pojedinim zanimanjima, područjima rada i kompetencija
- Procedura i standarda internog ocenjivanja
- Procedure i standarda eksternog (finalnog) ocenjivanja
- Procedure i dokumenata za izdavanja i registrovanja sertifikata i diploma

Model sistema sertifikacije

Strategija implementacije politike akreditacije i sertifikacije

Strateški ciljevi	Zadaci	Aktivnosti	Razvoj i implementacija	Ishodi
<p>1. Uspostavljanje institucionalnih okvira, procesa, procedura i standarda akreditacije u srednjem stručnom obrazovanju i obuci</p>	<p>1. Osnivanje nacionalnog tela za akreditaciju</p> <p>2. Modifikacija i prilagođavanja nacionalnog okvira kvalifikacija;</p> <p>3. Razvoj opšteg okvira za osiguranje kvakiteta u institucijama za obrazovanje i obuku;</p> <p>4. Utvrđivanje mehanizama za uključivanje socijalnih parznea u razvoj i uspostavljanje sistema akreditacije i definisanje njihovih uloga i odgovornosti;</p> <p>5. Utvrđivanje procesa i procedura akreditacije ;</p> <p>6. Razvoj sistema akreditacije prethodnog učenja;</p>	<p>1. Postizanje sporazuma socijalnih partnera o uvođenju sistema akreditacije u srednje stručno obrazovanje i obuke;</p> <p>2. Stvaranje pravne osnove za uvođenje instituta akreditacije u sistem srednjeg stručnog obrazovanja i formiranje nacionalnog tela za akreditaciju (Centra za akreditaciju);</p> <p>3. Osnivanje nacionalnog tela za akreditaciju, situiranje u postojeću institucionalno organizacionu strukturu, kadrovsko i materijalno tehničko osposobljavanje i opremanje;</p> <p>4. Formiranje timova po i područjima rada za izradu standarda i procedura akreditacije institucija/organizacija i programa/modula stručnog obrazovanja i obuke;</p> <p>5. Formiranje timova za akreditaciju institucija i programa u srednjem stručnom obrazovanju i obuci;</p>	<p>1. Nacrt Sporazuma socijalnih parntera o uvođenju sistema akreditacije;</p> <p>2. Formulisanje predlog izmena i dopuna u zakona koji omogućuju uvođenje akreditacije i sertifikacije u sistem srednjeg stručnog obrazovanja i obuke;</p> <p>3. Donošenje odluke o osnivanju <i>Centra za akreditaciju</i> ;</p> <p>4. Izrada pravilnika o načinu formiranja i strukturi timova za izradu standarda i procedura akreditacije institucija i programa stručnog obrazovanja i obuke;</p> <p>5. Izrada pravilnika o načinu formiranja timova za akreditaciju institucija/organizacija;</p> <p>6. Izrada standarda i procedura za akreditaciju;</p> <p>7. Izrada uputstva za akreditaciju institucija i programa stručnog obrazovanja i obuke;</p> <p>8. Izrada procedura za akreditaciju prethodnog učenja;</p> <p>9. Izrada baze podataka i registra akreditovanih institucija i programa stručnog obrazovanja i obuke;</p>	<p>1. Sporazum socijalnih partnera o uvođenju sistema akreditacije u srednje stručno obrazovanje i obuku;</p> <p>2. Izmene i dopune Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja;</p> <p>3. Nacionalni centar za akreditaciju;</p> <p>4. Standardi za akreditaciju institucija/organizacija za srednje stručno obrazovanje obuku;</p> <p>5. Standardi za akreditaciju programa/modula stručnog obrazovanja i obuke;</p> <p>6. Procedura akreditacije institucija/organizacija za srednje stručno obrazovanje i obuku;</p> <p>7. Procedura akreditacije prilagođenih programa/modula srednjeg stručnog obrazovanja;</p> <p>8. Procedura akreditacije prethodnog učenja;</p> <p>9. Registar akreditovanih institucija/organizacija;</p> <p>10. Registar akreditovanih programa/modula;</p> <p>11. Uputstvo za razvoj programa/modula stručnog obrazovanja i obuke;</p>

<p>2. Uspostavljanje procesa, procedura i standarda sertifikacije u srednjem stručnom obrazovanju i obuci</p>	<p>7. Utvrđivanje tipova i nivoa sertifikacije i sertifikata u srednjem stručnom obrazovanju i obuci (Nacionalni certifikacioni okvir);</p> <p>8. Utvrđivanje elemenata certifikacionog sistema (naziv, obrazovni zahtevi koji moraju biti zadovoljeni /standardi zanimanja, odnosno standardi kompetencija, struktura znanja i vještina koje moraju biti usvojene/, posebni uslovi za kandidate, finalni ispit /struktura, sadržaj, metode ocenjivanja, kriterijumi ocenjivanja, način izdavanja sertifikata/;</p> <p>9. Utvrđivanje pravila, procedura i standarda za sertifikaciju u srednjem stručnom obrazovanju i obuci.</p>	<p>6. Postizanje sporazuma socijalnih partnera o uvođenju sistema sertifikacije u srednje stručno obrazovanje i obuku;</p> <p>7. Stvaranje pravne osnove za uvođenje instituta sertifikacije u sistem srednjeg stručnog obrazovanja i obuke;</p> <p>8. Donošenje pravilnika o sertifikaciji programa/modula učenika srednjih škola, odraslih u srednjim stručnim školama i pojedinim programima/modulima obuke ;</p>	<p>10. Izrada procedure za polaganje završnog ispita i sticanje sertifikata u srednjem stručnom obrazovanju;</p> <p>11. Definisanje strukture i standarda ocenjivanja završnog certifikacionog ispita;</p> <p>12. Izrada procedure za polaganje završnog ispita i sticanje sertifikata u pojedinim programima/modulima ili njihovim kombinacijama.</p> <p>13. Definisanje strukture i standarda ocenjivanja završnog certifikacionog ispita u pojedinačnim programima/modulima;</p> <p>14. Izrada procedure za polaganje završnog ispita i sticanje sertifikata u obrazovanju nastavnika i direktora u srednjem stručnom obrazovanju i obrazovanju odraslih;</p> <p>15. Izrada procedure za polaganje završnog ispita i sticanje sertifikata u programima obrazovanja nastavnika i direktora u srednjem stručnom obrazovanju i obrazovanju odraslih;</p>	<p>12. Sporazum socijalnih partnera o uvođenju sistema sertifikacije u srednje stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih;</p> <p>13. Izmene i dopune Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja koje omogućuju uvođenje različitih tipova sertifikacije u sistem srednjeg stručnog obrazovanja i obuke (sertifikaciju učenika srednjih škola, odraslih uče</p> <p>14. Pravilnik o sertifikaciji;</p> <p>15. Standard znanja i vještina (ishoda) koji vode do pojedinih vrsta sertifikata;</p> <p>16. Procedure za polaganje završnog ispita za različite vrste sertifikata;</p> <p>17. Standarda za ocenjivanje završnog ispita;</p> <p>18. Uputstva za dobijanje različitih vrste i nivoa sertifikata</p>
--	---	--	--	---

Dodatak 1

Opšti okvir za procenu osiguranja kvaliteta u stručnom obrazovanju i obuci
(nacrt)

Standard I

Upravljanje i administracija

procena o tome da li institucija poseduje eksplicitno slikuno svooj ulozi i načinima na koji je ostvaruje konzistentnos misije sa potrebama i ciljevima okruženja

Indikatori:

- misija, ciljevi, vrednosti
- procedure upravljanja programom
- procedure upravljanja procesom učenja,
- procedure evaluacije programa i procesa učenja
- tela za obezbeđenje kvaliteta (Savet za kvalitet programa, Savet za kvalitet nastave i učenja);
- dokumentacija (planovi, izveštaji, priznanja o postignućima, informatori, materijali za učenje, baze podataka);
- učešće ključnih partnera i učenika u upravljanju institucijom;
- učešće partnera i učenika u evaluaciji institucije/organizacije i njenih programa/modula;

Standard II

Institucionalni resursi

Posedovanje osnovnih resursa i kapaciteta za realizaciju za realizaciju misije i ciljeva

Indikatori:

- menadment (direktor, pomoćnici, stručni saradnici)
- nastavnici i instruktori
- pomoćno osoblje
- prostor
- oprema (opšta i specifična)
- ključni partneri

Standard III

Proces nastave i učenja

Organizacija procesa nastave i učenje na način kojim obezbeđuje efektivnost i efikasnost u dostizanju institucionalnih i programskih ishoda

Indikatori:

- konzistentnost programa i usluga sa definisanom misijom i ciljevima
- konzistentnost organizacija obrazovanja i učenja sa stručnim standardima i zahtevima prakse;
- metode, tehnike, sredstva i njihova konzistentnost sa programskim ciljevima i ishodima;
- praćenje napredovanja učenika
- ocenjivanje,

Standard IV

Institucionalna i programska efikasnost

Podaci o realizaciji institucionalne misije i ciljeva, rejtingu institucije, njene globalne adekvatnosti i postignućima učenika.

Indikatori:

- zadovoljstvo učenika
- zadovoljstvo ključnih partnera i lokalne zajednice
- postignuća učenika
- zapošljavanje učenika.

Dodatak 2

Opšti okvir za evaluaciju programa stručnog obrazovanja i obuke
(nacrt)

Standard 1

Razvoja programa

Indikatori:

- 1.1. identifikacija potreba (na makro i mikro nivou)
- 1.2. dizajniranje programa
- 1.3. planiranje programa

Standard 2

Strukture i sadržaj programa

Indikatori:

- 2.1. ciljevi i ishodi programa i njihova međusobna koherentnost
- 2.2. konzistentnost ciljeva i ishoda sa stručnim standardima
- 2.3. konzistentnost sadržaja sa programskim ciljevima i ishodima
- 2.4. konzistentnost sadržaja sa stručnim standardima
- 2.5. sekvencijalnost i logička organizovanost (konzistentnost sa standardom)

Standard 3

Rasursi institucije da realizuje (isporuči) program

Indikatori:

- 1.1. nastavnici
- 1.2. prostor
- 1.3. oprema i sredstva

Standard 4

Realizacija programa

Indikatori:

- 1.1. organizacija nastave i učenja
- 1.2. konzistentnost prmenjenih metode i tehnike ciljevima i ishodima programa

Standard 5

Prćenje i evaluacija programa

Indikatori:

- 5.1. procedure interne evasluacije
- 5.2. procedure praćenja i ocenjivanja
- 5.3. procedure i standardi finalnog ocenjivanja